

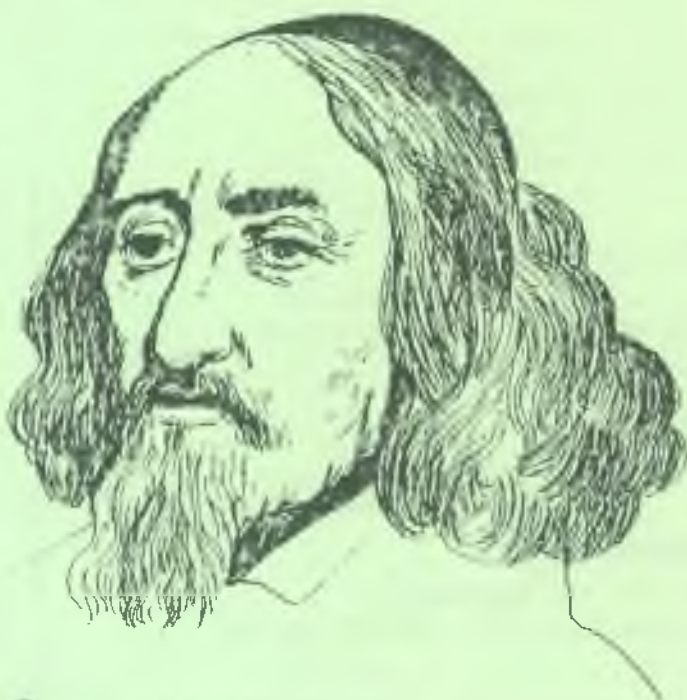
V.V.N.T. LEDENBRIEF



Tijdschrift van de
VERENIGING VRIENDEN
NEDERLAND - TSJECHOSLOWAKIJE

Nr. 70

JULI/AUGUSTUS 1991



Rare Comenium Memento

MUIDER.

* Za utrpenou škodu, od
členu VVNT sbírka z lesky

Hfl. 2000.--

Voor de geleden schade met
liefde door de leden van de
V.V.N.T. bijeen gebracht *



VAN DE VOORZITTER



Ik kan het ook niet helpen dat de aktualiteit van vandaag mij bij het schrijven leidt. Hevige gevechten in Joegoslavië, men spreekt zelfs van een afglijden naar een burgeroorlog.

Terwijl er met grote inspanning gestreefd wordt naar Europese eenheid zijn er in een aantal landen afscheidingsbewegingen gaande. De golven van emotie en haat jegens mensen naast wie men jarenlang leefde gaan dan plotseling huizen hoog. Je vraagt je dan wel eens af waar dat ineens vandaan komt. Vrijheid en onafhankelijkheid zijn de slogans, motieven voor het moordende geweld.

Ik was enkele weken geleden in Leiden bij de aanvaarding van het bijzonder hooglerschap in de Middeneuropese Studiën van mevrouw Dr. M.E.H.N. Mout. Bij die gelegenheid sprak zij een rede uit met als titel: "Het Gezicht van de Vrijheid". Men kan nogal wat verschillen in Vrijheid waarnemen. Vrijheid van iets, vrijheid tot iets, standenvrijheid, politieke vrijheid, vrijheid van godsdienst enz. De drang naar een bepaalde vrijheid vormt in de geschiedenis van volken en staten vaak de drijvende kracht en leidt bijna altijd tot geweld.

De volken van Joegoslavië woonden voor een deel in het vroegere Oostenrijkse keizerrijk. Ook de Tsjechen en Slowaken huisden daarin. Oostenrijk werd in de negentiende eeuw ook wel de gevangenis van de volken genoemd. In dit verband een karakteristieke opmerking van mevrouw Mout: "Om Middeneuropese geschiedenis te studeren heeft men niet persé veertien talen te kennen".

De gebeurtenissen in Slovenië en Kroatië maken ons bezorgd want we weten van conflictstof dat elders eveneens opgeslagen ligt. Bij voorbeeld in Tsjechoslowakije.

Wij mogen van harte hopen dat redelijkheid en verstand de overhand krijgen bij het oplossen van de geschillen.

Ik hoop de volgende keer over leukere dingen te kunnen schrijven.

Arie Hoogstad.



Het maandelijks uitgeven van de ledenbrief kost een flinke duit. Door advertenties kunnen wij deze kosten drukken en u bereikt daarmee een gericht publiek in een oplaat van + 800 exemplaren. Onderstaand onze tarieven:

1/16 pag.	f 15,=;	6 nrs	f 85,=;	12 nrs	f 165,=
1/8 "	f 20,=;	" "	f 115,=;	" "	f 225,=
1/4 "	f 30,=;	" "	f 170,=;	" "	f 325,=
1/2 "	f 50,=;	" "	f 270,=;	" "	f 500,=
hele pag.	f 85,=;	" "	f 440,=;	" "	f 850,=

Voor nadere inlichtingen: L.J. v.d. Burg, Nieuwendamlaan 274,
2547 JR Den Haag. Tel. 070-3258679.

FINALE VAN DE CELLO-AKTIE

Leden van de V.V.N.T. hebben na een oproep in de Ledenbrief in korte tijd f 2.000,-- bijeengebracht voor Zorka (kleine Zora), de jongste dochter van Zora Svobodová. Zorka maakte als celliste deel uit van het muziekgroepje dat op 16 maart jl. de jaarvergadering van V.V.N.T. opluisterde en vanwege de vriendschappelijke gevoelens voor de vereniging genoeg nam met een heel bescheiden onkostenvergoeding.



Tijdens de jaarvergadering: een aandachtig gehoor voor de muziek.

De uitvoering tijdens de jaarvergadering en twee andere optredens op de volgende dagen waren muzikaal een groot succes, maar vlak voor de terugreis naar Praag sloeg het noodlot toe. Een onbekend gebleven persoon gooide Zorka's' cello ondersteboven, waardoor deze brak. Een afschuwelijke zaak voor de bijna vierde jaars conservatoriumstudiante, die dagelijks moet oefenen en al regelmatig in haar vrije tijd in orkesten speelt.

Er was dus schrik en ontsteltenis. Met het aanschaffen van een nieuwe, goede, cello is immers heel veel geld gemoeid.

De redactie van de Ledenbrief meende, na overleg met het bestuur, in dit bijzondere geval wel een beroep op de leden en lezers te mogen doen.

Met succes dus!

Aan het begin van onze vakantie in Tsjechoslowakije bezochten we de familie Svoboda om het geld aan Zorka te overhandigen. Omdat het mooi weer was, vond de "plechtigheid" in de tuin plaats. Als een daarbij gemaakte foto geschikt wordt bevonden voor reproductie in de Ledenbrief, vindt u die ergens bij dit stukje. Met het geld ontving Zorka ook een door Bep van der Burg gemaakte oorkonde met de volgende tekst:

* Za Utrěnou škodu, od členů V.V.N.T. sbírka z lásky

Hfl. 2.000,--

Voor de geleden schade met liefde door de leden van de
V.V.N.T. bijeen gebracht *

Zorka en trouwens ook de familieleden waren enigszins beduusd van deze gift, die een waarde van ongeveer 30.000 kronen vertegenwoordigt, wat naar Tsjechische begrippen heel veel geld is. De aanschaf van een nieuw instrument zal er ten eerste door vergemakkelijkt worden. Maar ze hadden het er een beetje moeilijk mee dit zo maar te accepteren.

Dat blijkt ook uit de bedankbrief die Zora sr. heeft geschreven en die hier-na volgt.

Jan en Tonny van Gastel.

Prague, the 20.6.1991

My dear friends from V.V.N.T.,

When I received your invitation to play by the occasion of the yearly meeting at the Motel in Breukelen, I was happy. I wanted to come with my friends-musicians from the State Ensemble. But two of them suddenly went to England for one month and I was forced to take my children. I was little bit afraid, how you'd accept them. But in Breukelen after some minutes I realised that my doubts were wrong. You accepted us - as usual - fantastic.

For my children was this journey like a dream-story. They saw, what I wanted to show them: your friendly and beautiful country, but first of all you, all members of V.V.N.T., an house for old people, the hospital in Amsterdam and little bit how you are living.

But at the end we had bad luck. Zorka's cello was broken after last performance (lucky it was last!) and I had an accident during our journey back. Her cello was quite new and it's difficult to buy such an instrument, when you want. Untill we have the opportunity to buy a new one (thanks to your help) Zorka plays on an old cello temporary. She is glad very much with your help!

You proved us again, that you are real friends and you organised a collection of money for my daughter. I am ashamed to accept it - only with one condition - when you need - we come to play for V.V.N.T. for nothing with a great pleasure - and Zorka will play special for you a part of Dvořák's cello-concert !!!

We thank you very much from all our hearts

Yours sincerely
Zora Svobodová

Praag, 20.6.1991

Mijn lieve vrienden van de V.V.N.T.,

Toen ik uw uitnodiging ontving om bij de jaarvergadering in Motel Breukelen te spelen, was ik blij. Ik wilde met mijn muziekvrienden van het Staatsensemble komen. Maar twee daarvan gingen plotseling voor 1 maand naar Engeland en ik was genoodzaakt mijn kinderen mee te nemen. Ik was een beetje bang hoe u hen zou accepteren. Maar in Breukelen, na enkele minuten, realiseerde ik dat mijn twijfels verkeerd waren. U accepteerde ons - zoals gewoonlijk - fantastisch.

Voor mijn kinderen was dit reisje als een droom. Zij zagen, wat ik hen wilde laten zien: jullie vriendelijke en mooie land, maar in de eerste plaats, u, leden van de V.V.N.T.; een bejaardenhuis, het ziekenhuis in Amsterdam en een beetje van hoe jullie leven.

Maar op het laatst hadden we pech. Zorka's cello was gebroken na het laatste optreden (gelukkig was het het laatste!) en ik had een ongeluk op de terugreis. Haar cello was gloednieuw en het is moeilijk zo'n instrument te kopen, wanneer je het nodig hebt. Totdat we in de gelegenheid zijn een nieuwe te kopen, (dank voor uw hulp) speelt Zorka tijdelijk op een oude cello. Zij is heel erg blij met uw hulp!

Jullie bewezen alweer, dat jullie onze echte vrienden zijn en jullie organiseerden een geldinzameling voor mijn dochter. Ik schaam me om het te accepteren - alleen op één voorwaarde - wanneer jullie behoeven, komen we voor de V.V.N.T. spelen voor niets met veel plezier - en Zorka zal speciaal voor jullie een deel van Dvořák's celloconcert spelen !!!

We danken jullie uit het diepst van onze harten.

Met de meeste hoogachting,
Zora Svobodová



VAN DE REDACTIE



Vanzelfsprekend is evenals de voorzitter, de redactie van de Ledenbrief bezorgd over de gebeurtenissen, die plaats hebben in diverse landen en die in Joegoslavië reeds de vorm van een burgeroorlog gaanaannemen.

Met een terugblik naar wereldoorlog twee zou men gaan denken aan mysterieuze krachten of een golfvirus. Vooral voor onze zusterclub "Vereniging Nederland-Joegoslavië" een beroerde en spannende tijd.

Jan en Tonny van Gastel zijn weer terug van weggeweest, hetgeen betekent weer stedenband-nieuws en een reisverslag.

Wij nemen in deze ledenbrief ook veel over uit het tijdschrift van een ander soort zusterclub, namelijk de Belgische vereniging "De vrienden van Tsjechoslovakije".

Onder "Van de leden" verwijzen we naar een nieuwe rubriek "Comeniusjaar 1992". In deze ledenbrief reeds drie inzendingen gewijd aan de herdenking dat 400 jaar geleden Comenius het levenslicht zag.

Voorts de gebruikelijke rubrieken, kortom weer een ledenbrief voor "Elck wat wils".

L.J. v.d. Burg.

---000---

VAN HET BESTUUR

Indien u V.V.N.T.-foldertjes met aanmeldingsformuliertje wenst te ontvangen om nieuwe leden te werven - hetgeen nu extra aantrekkelijk is omdat men slechts de helft van de jaarcontributie is verschuldigd - even een telefoontje (of briefje) naar Nieuwendamlaan 274, 2547 JR Den Haag, tel. 070-3258679.

H.G.B.

---000---



assurantiën

Reisverzekeringen - Pensioenadviezen - Gunstige spaarvormen
Hypotheken - Financieringen

Apeldoornselaan 72
2573 LN DEN HAAG
070-362 40 50

Ben van der Burg
Privé: 070 - 345 93 52

Voor u, uw familie, vrienden en zakenrelaties:

COMFORTABEL - SNEL - VOORDELIG

ledere dinsdag en zaterdag
naar P R A A G met C S A

 **CSA**
CZECHOSLOVAK AIRLINES

- * met CSA via Praag naar verschillende bestemmingen over de hele wereld
- * vanuit Praag diverse binnenlandse vluchten van CSA
- * met CSA snel transport van uw vracht door de lucht

Nadere Inlichtingen:

CSA

Leidsestraat 4, 1017 PA AMSTERDAM
Tel. 020 - 200839 of 200719

COMENIUSJAAR 1992

400 jaar Comenius

In maart 1992 is het zover. Dan is het vierhonderd jaar geleden dat Jan Amos Komensky het levenslicht zag in of in de buurt van het Moravische Uhersky Brod. (Over de exacte plaats bestaat geen duidelijkheid, vandaar 'in of in de buurt van').

Een belangrijke herdenking voor Uhersky Brod, de plaats van de wieg, en voor Naarden, de plaats van het graf. De twee plaatsen hebben elkaar inmiddels gevonden en de voorbereidingen voor een jumelage zijn in een vergevorderd stadium.

In beide plaatsen staat een aan Comenius gewijd museum. Daarnaast kent Naarden natuurlijk het mausoleum, dat recent nog is bezocht door Dubcek en Havel. Het Naardense en het Brodse museum staan voor grote wijzigingen. In Uhersky Brod staat de boel op zijn kop voor een grote verbouwing en in Naarden verhuist het museum naar een onderkomen dichterbij het mausoleum. Volgens museumbeheerder Steven Poolman wordt ook gewerkt aan een nieuwe Comeniuscatalogus en volgt een reorganisatie van de museumbibliotheek.

In Uhersky Brod liegen de veranderingen er ook niet om. De indeling van de expositie wordt volledig veranderd. De bezoeker maakt op zes manieren kennis met de 'leraar aller volkeren'. Deel 1 van de expositie behandelt de tijd waarin Comenius leefde (met beroemde Nederlandse tijdgenoten als Hugo de Groot en de schilder Rembrandt, die hem ooit nog eens portretteerde), in deel 2 krijgt de bezoeker originele stukken van Comenius te zien en eerste uitgaven. Fase 3 is een soort labyrint over het leven en de zwerftocht van deze denker, drukker, dichter, docent en dominee. In fase vier zijn twee klassen te zien, een schoolklas uit de tijd van Comenius en een moderne klas. De vijfde fase bestaat uit een object van keramiek en glas en de zuilenhal van fase 6 omvat kunstwerken die betrekking hebben op Comenius.

In beide plaatsen zal de geboortedag uitbundig worden gevierd. In Naarden onder andere met een kerkdienst. In Tsjechoslowakije is een speciaal theater/muziekstuk over Comenius geschreven. Meer details over de vieringen volgen nog.

Bertjan Kers, Den Bosch.

---000---

"De basis voor creatie en kennis van alle dingen is harmonie"

(J.A. Komensky, Pansophiae prodromus)

Jan Amos Komensky (1592-1670) is een van de geniale personen van de Europese cultuur. De humanitaire inhoud van zijn ideeën en geest vallen in de Tsjechische en Europese cultuur op. Hij wilde de maatschappij, die aan het begin van de 17e eeuw verscheurd was en geheel overhoop lag, en de wereld door middel van zijn politieke, economische en met name moralistische overtuiging verbeteren.

Door zijn levenslange strijd ter verbetering van de Tsjechische en Europese maatschappij, en later de maatschappij in de hele wereld, heeft hij de menselijke waarden van de Tsjechische geest voor Reformatie, stammend uit de fundamentele Christelijke principes, bewaard en ontwikkeld. Geheel in de geest van de 17e eeuw gaf hij voorkeur aan het oplossen van educatieve vraagstukken. In deze periode schreef hij zijn belangrijkste pedagogische werken: 'Didacta Magna',



Uhersky Brod: Comeniusmuseum



'Janua linguarum reserata' en 'Orbis pictus'. Driehonderd jaar later zijn Komensky's pedagogische, filosofische, theologische en algemene culturele erfenis nog steeds aktueel.

Voor de huidige maatschappij is Komensky niet alleen interessant vanwege de diepgang van zijn morele waarden of zijn geloof in het goede en rechtvaardige, maar met name vanwege zijn pogingen om zijn ideeën toe te passen. Volgens Komensky is de belangrijkste voorwaarde voor verbetering van de maatschappij een wereldse vrede gebaseerd op vertrouwen en tolerantie. Komensky heeft zijn levenslange studie en reformatorisch werk afgerond met een uitgebreide synthese van zijn ideeën en inspanningen in 'De rerum humanarum emendatione consultatio catholica', de perfectie van menselijke zaken.

Komensky's wereldproject straalt een nobel streven uit naar de waarheid, het goede, rechtvaardigheid en het menselijk geluk. Elk project en doelstelling rechtvaardigt zichzelf. Veel ideeën van Komensky zijn toegepast, veel daarvan zijn door de sociale ontwikkelingen reeds verleden. Maar een heleboel ideeën moeten nog worden toegepast.

De conferentie, georganiseerd ter viering van Komensky's 500ste geboorteejaar, heeft ten doel uit te zoeken waarom Komensky's werken na 300 jaar nog steeds een inspiratie en een uitdaging zijn voor de hedendaagse pedagogen, filosofen, theologen, politici en een ieder met belangstelling voor onze maatschappij.

De conferentie heeft als titel:

'J.A. Comenius's Heritage and Education of Man for the 21st Century'

Tijd: 23 t/m 27 maart 1992;

Plaats: Kultureel Paleis, 5 května 1640/45, 140 00 Praha 4 - Nusle.

Organisatoren: Karel Universiteit van Praag

Komensky Universiteit van Bratislava, UNESCO,

de Tsjechoslowaakse Akademie voor Wetenschappen,

overheidsinstellingen, wetenschappelijke instituten.

(Door Hana Sugito vertaald uit de inleiding van het conferentie-programma-boekje - zie hierboven)

In onze volgende ledenbrief zullen wij uitgebreide informatie over de conferentie opnemen (aanmelding, programma enz.).

---ooo---

Comenius als wetenschapper en nationaal symbool

Wie heden ten dage het Comenius Museum bezoekt, loopt een grote kans om de expositieruimten te delen met vele Tsjechoslowaakse bezoekers. Sinds de 'Fluwelen Revolutie' zijn de grenzen van Tsjechoslowakije met het Westen immers 'open'. Toch merkten de medewerkers van het museum al ongeveer 3 jaar geleden dat het toenmalige Tsjechoslowaakse regime zijn reisbeleid versoepelde. Het aandeel van de Tsjechen en Slowaken in het jaarlijkse bezoekersaantal begon toen al geleidelijk te stijgen van ongeveer 40 procent naar de huidige 70 procent, hetgeen neerkomt op een 5000 Tsjechoslowaken. Daarbij moet gezegd worden dat Tsjechen die al sinds jaar en dag in het Westen wonen in bovenstaande cijfers zijn meegeteld. Hun aandeel wordt geschat op een constante 20 procent van het totaal aantal Tsjechoslowaakse bezoekers.

Comenius en Erasmus

Waarom die 'massale' trek naar Naarden? Comenius mag dan een groot wetenschapper zijn geweest, maar 'wij' gaan toch ook niet massaal naar het graf van Erasmus? (Hoeveel Nederlanders zouden overigens weten waar zich het graf van Erasmus bevindt?) Deze vergelijking geeft al enigszins aan dat veel Tsjechen wel eens 'anders' met hun geschiedenis zouden kunnen omgaan en hun geschiedenis 'anders' beleven. Dieper en emotioneler in vergelijking met 'die nuchtere Hollanders'. Wellicht heeft dit te maken met het feit dat Tsjechoslowakije als natie pas sinds 1918 op eigen benen staat. Verder is het een feit dat het vak Geschiedenis in het onderwijssysteem een belangrijker plaats inneemt dan in het systeem van Nederland waar het vak is 'ondergesneeuwd'. Hoe dan ook, het is een gegeven dat Comenius voor Tsjechoslowakije niet alleen een pedagoog, filosoof en theoloog was, maar vooral ook een groot nationaal symbool. Een symbool dat boven alle partijen staat en stond. Vandaar dat het museum te Naarden zowel vertegenwoordigers van het vorig regime als vluchtelingen over de vloer kreeg; om maar eens twee uitersten te noemen.

Leraar der volkeren

In het Westen is Comenius hoofdzakelijk bekend geworden als onderwijshervormer; als een man die niet alleen mooie theorieën ontwierp, maar ook daadwerkelijk hervormingen doorvoerde. Want Comenius was in de eerste plaats een man van de praktijk die in 1614 zijn loopbaan begon als onderwijzer.

In zijn eigen klas schafte meester Komenský de lijfstraffen af en wilde deze maatregel overal doorgevoerd zien. Bovendien nam hij zijn leerlingen zoveel mogelijk 'mee naar buiten', zowel letterlijk als figuurlijk. Het begin van het aan-schouwelijk onderwijs dat hij later ook theoretisch zou uitwerken. Bovendien publiceerde hij in 1658 een Orbis Pictus (De Wereld in Beelden) dat beschouwd wordt als het eerste geïllustreerde leerboek voor kinderen. Een boek dat op een doordachte manier functioneerde als een combinatie van encyclopedie en taalmethode. Het werk bleef tot rond 1880 op allerlei Europese scholen in gebruik; de laatste druk dateert zelfs uit 1913, ruim 250 jaar na de eerste uitgave! Een versie voor volwassenen publiceerde Comenius onder de titel Janua Linguarum Reserata (De Poort naar de Talen Geopend). Eveneens een groot succes en vele malen herdrukt. Aan goede taalmethoden (Latijn - moedertaal) was in zijn tijd grote behoefte en Comenius voorzag daarin. Heel bijzonder was daarbij dat hij de moedertaal minstens net zo belangrijk vond als het Latijn. Een vreemde taal mocht volgens Comenius pas aangeleerd worden als het kind 'er aan toe was' en de moedertaal goed beheerste.

Comenius had al oog voor wat Montessori later 'de gevoelige leeftijd' zou noemen.

Ongedeeld naar de lagere school

In zekere zin kan Komenský ook gezien worden als een voorloper van de 'openbare school-gedachte'. Hij was zeer zeker een tegenstander van aparte scholen voor kinderen van arme en rijke ouders. Bovendien wilde hij - in ieder geval op onderwijsgebied - emancipatie voor vrouwen en meisjes. Dus 'ongedeeld naar de lagere school', mèt leerplicht, want die bestond ook nog niet in de zeventiende eeuw. Het was voor Comenius - als kind van zijn tijd - echter vanzelfsprekend dat 'zijn' openbare school een christelijke grondslag zou hebben; het liefst zonder onderscheid te maken naar gezindheid.

Verrassend modern

In zijn boeken schreef Comenius - uiteraard in andere termen - al over zaken als 'volwassenen-educatie, aansluitingsproblematiek (van het ene schooltype op het andere), vredes-onderwijs en prenatale educatie. Wat dit laatste betreft: aanstaande ouders zouden bijvoorbeeld al tijdens de zwangerschap actief aan opvoeding moeten doen. Aanwijzingen hiervoor stonden in een boekje over de kleuterschool (De Moederschool); een type onderwijs dat in zijn tijd niet of nauwelijks bestond.



J. A. Comenius
1592 - 1670

Comenius als pionier?

Het is niet zo dat Jan Amos Comenius met vorenstaande ideeën en maatregelen altijd 'de eerste' is geweest. Zo simpel ligt het in de geschiedenis nooit. Het idee bijvoorbeeld om teksten aan te leren met behulp van beelden (en andersom) werd al in de Oudheid en in de Middeleeuwen verkondigd. Dat Comenius er als eerste op grote schaal succes mee had, komt ook omdat 'de tijd er rijp voor was'. Men zou ook kunnen stellen dat Comenius met zijn *Orbis Pictus* 'de tijd meehad'. Zo had hij als hoofd van een drukkerij in een periode waarin de boekdrukkunst (en zijn verspreiding) al op een hoog peil stond, aanzienlijk minder problemen om zijn ideeën algemeen bekend te maken dan een 'collega' als Erasmus die ruim een eeuw eerder leefde.

Amsterdam en Naarden

In andere opzichten had Comenius zijn tijd juist tégen. In katholieke landen stonden de werken van de protestant Comenius op de index van verboden boeken (al werden er enkele toch gepubliceerd, maar dan zonder vermelding van de auteur.) De Dertigjarige Oorlog (1618-1648) dreef hem in ballingschap en indirect naar Amsterdam waar hij - voor het eerst in zijn leven - lange tijd ongestoord kon werken. Alhoewel: zelf klaagde hij dat er teveel tijd verloren ging door polemieken met calvinistische predikanten die hem aanvielen op zijn ruime theologische opvattingen.

Comenius werd gezien als een vrijdenker op religieus gebied en dit zal ten dele ook opgaan voor zijn werk op het terrein van de didactiek en pedagogiek. Na zijn overlijden in 1670 raakten Comenius en zijn ideeën vrij snel in de vergetelheid. Alleen zijn taalmethoden werden steeds weer herdrukt. Pas rond 1900 werd Comenius herontdekt. Duitse universiteiten waren met name

geïnteresseerd in zijn pedagogiek. Samen met de bredere opvatting van de Tsjechen (die rond de eeuwwisseling streefden naar onafhankelijkheid en Comenius goed konden gebruiken als nationaal symbool) ontstond er een nieuwe stroming die belang stelde in de universele wetenschapper. De oprichting van het Naardense Comenius Museum in 1924 is daar een uiting van, evenals de speurtocht naar het graf (1929) en de inrichting van het Mausoleum (1933-1937). In 1992 zal de golf een nieuw hoogtepunt bereiken met de viering van de vierhonderdste geboortedag. Bij die gelegenheid hoopt het Comenius Museum zijn verhuizing naar de plek naast het Mausoleum in de Kloosterstraat te hebben voltooid.



drs. Steven Poolman,
beheerder Comenius Museum.

—000—

NIEUWS VAN DE STEDENBANDEN

Reeuwijk-Turnov

Van Mevrouw B. Boonstra-Visser, secretaresse van de Stichting Vriendschapsbanden Reeuwijk-Tsjechoslowakije, ontvingen we enkele kranteberichten over het bezoek van een afvaardiging uit de gemeente Reeuwijk aan de Boheemse plaats Turnov. Turnov ligt ongeveer 75 km. noordoostelijk van Praag en is de beoogde jumelage-partner van Reeuwijk.



Uit het artikeltje blijkt dat het als oriënterend omschreven bezoek succesvol is verlopen. De delegatie uit Reeuwijk werd in de gelegenheid gesteld met een aantal economische en culturele aspecten van Turnov en omgeving kennis te maken.

Onder meer werd de bezoekers uit Nederland een concert aangeboden door het zangkoor Pevecký Sbor Antonín Dvořák.

De verslaggever van het Bodegraafs Nieuwsblad omschrijft in zijn krant Turnov als een statige oude dame in deftige kleren, zittend in de rijkversierde kamer van een oud kasteel, een dame echter die zich 40 jaar niet heeft gewassen en haar kleren niet heeft onderhouden. Maar wiens statige verschijning ondanks het grauwe, haveloze, uiterlijk niet is aangetast. Beeldspraak naar aanleiding van een opmerking van de burgemeester van Turnov: "Kijk niet naar de stad, die is lelijk; kijk maar naar de omgeving". Die omgeving maakt deel uit van Český Raj, het Boheems Paradijs, een natuurgebied van grote faam. Daarin ligt dan ook Turnov, waar men tussen grauweheid en verwaarlozing de van oorsprong fraaie kerken en andere gebouwen moet zien te ontdekken. Aldus de krant.



Het wachten is nu op een tegenbezoek vanuit Turnov, waarna zal moeten blijken of een verder uitbouwen van de contacten mogelijk is.

Rijswijk-Beroun

In het kader van de stedenband tussen Rijswijk en Beroun zijn weer verschillende activiteiten ontwikkeld.

Uit Beroun kwam een groep van circa 20 volwassenen en evenveel jongeren op bezoek, wat weer veel goede onderlinge contacten heeft opgeleverd. Ook vanuit Rijswijk ging men weer richting Beroun. Een deel van het gemeentebestuur voor meer officiële contacten en enkele bezichtigingen, leerlingen van een middelbare school voor een kennismaking met het gymnasium van Beroun en jeugdige voetballers voor het spelen van enkele wedstrijden.

Ook wordt er druk bemiddeld voor het verkrijgen van stageplaatsen voor Berouners in Nederland. Een arts komt deze zomer enige tijd in het Dijkzicht-ziekenhuis in Rotterdam rondkijken, het gemeentehuis zet de deuren open voor een wethouder financiën en een journalist van een Berounse krant gaat zijn licht opsteken bij een krantenconcern in Rijswijk.

Inmiddels heeft het gemeentebestuur van Rijswijk de collega's in Beroun een rapport aangeboden dat een gerenommeerd ingenieursbureau op verzoek van Rijswijk heeft opgesteld over de milieu-problemen in het Berounse, zo lezen we in de Haagsche Courant van 19 juni j.l. Die problemen zijn in Beroun bijzonder groot. Volgens het rapport zijn niet alleen de installaties van vooral de cementfabriek en de ijzerindustrie ter plaatse zeer milieu-onvriendelijk, maar speelt er nog veel meer. Technische maatregelen immers zullen alleen nut kunnen hebben als tegelijk een intensieve opleidingscampagne verbetering weet te brengen in de arbeidscultuur, waar ook het een en ander aan hapert. Daarnaast is het nodig aan een meer efficiënt management te werken. Dat alles is niet alleen een kwestie van geld, maar vooral een kwestie van mentaliteit. Kennelijk heeft men zowel op de werkvloer als bij de leidinggevenden nog al wat laksheid en onverschilligheid geconstateerd. Mogelijk deels ook te verklaren uit de deplorabele arbeidsomstandigheden, waar het rapport ook over spreekt, zoals veel te veel lawaai, gebrekkige veiligheidsmaatregelen, zwakke verlichting en het ontbreken van pogingen te voorkomen dat de werknemers onnodig aan kankerverwekkende stoffen als bitumen worden blootgesteld.

Over de aanpak van de problemen hoopt men binnenkort van gedachten te kunnen wisselen met alle betrokkenen. Zoals altijd en overal zal de financiering van verbeteringen het hete hangijzer worden. Rijswijk zou graag de helpende hand toesteken, maar ook daar ligt het geld niet voor het opscheppen. En of dat bij het ministerie van VROM, waar men graag wat subsidie van zou willen hebben niet net zo ligt?

Jan van Gastel.

TOERISTISCHE TIPS

Het door ons vermelde telefoonnummer voor het kopen van benzinebonnen voor Tsjechoslowakije is niet meer juist. Men wordt via een "antwoordbandje" verwezen naar een ander adres en hoe te handelen. U kunt dus wel het nummer bellen.

De informatie over benzinebonnen krijgt u nu op tel.nr. 03480-30824.

Naar Gent

Voor een of meer uitstapjes naar België kunnen we Gent aanbevelen. Daar vinden namelijk Tsjechoslowaakse activiteiten plaats.

Het Europees Figurentheatercentrum (EFTC) organiseert van 21 tot 28 juli a.s. (tijdens de "Gentse Feesten") een festival voor figurentheatergezelschappen. Onder de 26 gezelschappen vinden we ook drie Tsjechoslowaakse groepen. In de marge van het festival organiseert het EFTC i.s.m. de Vrienden van Tsjechoslowakije een **tentoonstelling van Tsjechische poppen en marionetten** in het Brouwershuis.

De groep TINDIPIC uit Italië staat onder leiding van de Tsjech Tomáš Jelínek en speelt het stuk Kaspar dat geïnspireerd is op een traditioneel Boheems gegeven.

BROUCEK uit Klatovy, o.l.v. Ladislava Jindřichová speelt twee stukken: Pokažená Válka (de bedorven oorlog) en Housenka žravka (de verschrikkelijke rups Žravka).

Allebei sprookjesachtige opvoeringen maar met een indirecte verwijzing naar politieke situaties.

Uit Liberec komt NAIVNI DIVADLO o.l.v. Pavel Kalfus. Het gezelschap brengt het stuk How Kuba used to go to Markyta, gebaseerd op de gebroeders Grimm.

Over plaats en tijd kunt u informeren bij het Europees Figurentheatercentrum, telefoon: 09-32.91.23.12.15 (Gent-België) of bij de Redactie van de Ledenbrief.

Zie voor andere informatie bij "Van de Zusterclubs"

---000---

VAN DE LEDEN



Zoals we reeds bij "Van de redactie" vermeldde, zijn er weer verscheidene inzendingen voor deze rubriek. Van een drietal hiervan hebt u reeds kennis kunnen nemen onder "Comeniusjaar 1992".

Daarnaast ontvingen wij van ons lid **N. Hovinga** uit Exloo een reactie op een artikeltje in onze vorige ledenbrief van Hans Wallin. Van laatstgenoemde een interview dat we plaatsen bij de rubriek "Van en over Tsjechoslowakije".

In deze rubriek eveneens een inzending van **Bertjan Kers** uit 's-Hertogenbosch over milieuzaken en vervolgens het reisverslag van **Jan en Tonny van Gastel** uit Rijswijk.

Van Drs. **Martina Smit-Rihova** uit Leiden nog een herinnering aan de cursussen die wij in het juni-nummer publiceerden.

Voorts nog een verheugende mededeling: Van **Rob de Witte** uit Grevenbicht vernamen wij dat het koor Cantarella uit Beek (Limb.) belangstelling heeft om in contact te komen met het koor uit Pilsen - zie onze oproep in Ledenbrief 69.

Tenslotte volgt dan hieronder de reactie van N. Hovinga.

Uit 't Verleden komt het Heden, uit het Nu wat 't Worden zal.

Het artikel van Wallin noopt mij wel tot een reactie, omdat ik me als één dergenen, die voor economie en historie in de Ledenbrief waren, er door voel aangesproken.

Laat me vooropstellen, dat ik al meer dan 60 jaar een politiek dier ben en daarbij nog Fries.

Na het dictaat van München ben ik me sterk gaan interesseren in de geschiedenis van Tsjechoslowakije. Voor mij nog altijd het land van Hus en Masaryk, persoonlijkheden, die zich beide sterk maakten voor de Tsjechische taal en onafhankelijkheid. Het gevolg van deze interesse is geweest dat ik na de oorlog Tsjechische zegels ben gaan sparen en vanaf begin 1948 met een Tsjech ging corresponderen en nog correspondeer. In het Duits dat hij als jongen heeft moeten leren zoals ik Hollands moest leren.

Nu kan je alleen zegels sparen en verder niet, maar je kunt ook naar de afbeeldingen kijken. Doe je dat dan ontkom je niet aan de geschiedenis met al zijn politieke en economische facetten.

'k Zou Wallin willen vragen, is dat bij de muziek niet net zo? Als ik "Ma Vlast" draai, dan is dat niet alleen omdat ik die muziek mooi vind, maar ook omdat daarin ook een heel stuk geschiedenis meespeelt. nl. het ontwaken of herleven van het nationaal bewustzijn. Als je alleen al let op enkele onderdelen, Vysehrad, 't begin van Praag, de Vltava, die door geheel Tjechië stroomt en Tabor, de verbinding met Hus, allemaal één brok geschiedenis.

Ook op de plaats, waar de Praagse Lente met "Ma Vlast" wordt geopend, ontkom je niet aan de geschiedenis, zelfs aan de openingsdatum 12 mei zit geschiedenis vast. Is zelfs het programma van dit openingsconcert geen geschiedenis: "Ma Vlast" het verleden in het heden, de 9e van Beethoven met zijn Hymne, het Nu met wat het worden moet.

Over de geschiedenis, die vast zit aan al die gebouwen en straten, die we in Praag kunnen bewonderen zullen we het maar niet hebben nu, evenmin aan het daaraan verbonden bloed, zweet en tranen.

Als vrienden van Tsjechoslowakije moet je van die geschiedenis in de Ledenbrief kennis kunnen nemen, niet alleen om het Nu te kunnen begrijpen, maar ook om iets te begrijpen van de worsteling en de strijd om wat het uit het Nu worden zal.

Wordt dat een markteconomie, waar het Westen zo op aandringt of wordt het een economie met een menselijk gezicht, zoals in 1968 is geprobeerd.

Moet Tsjechoslowakije onder het juk van het rijke Westen door, zoals het onder het dictaat van München door moest en later door dit Westen onder de invloed-sfeer van Rusland werd gebracht.

Als je het verslag van de vergadering van de G7 in de Leeuwarder Courant van 24 juni leest, dan komt er weer een dictatuur over Tsjechoslowakije, nu die van het westerse kapitalisme.

Een rijk Westen, dat niet voor de behoeften van de arme landen wil produceren en ook zijn eigen armen aan hun lot overlaat of in de steun laat lopen. Dit is politieke economie of economische politiek, wat de Tsjechen voor een keuze stelt.

Zullen ze onder het juk van het Westen of met Libuse vanaf het Vysehrad zeggen: "Allen zullen voor Praha (bovendrempel) buigen" en hun eigen weg gaan.

Een en ander zal niet zo maar gaan, daar zal nog wel flink over gediscussieerd worden, in kranten, tijdschriften, boeken, enz.

Daar het ons als vrienden van Tsjechoslowakije niet onverschillig kan laten, welke kant het uit gaat is het m.i. gewenst, ja noodzakelijk, dat we van die discussie, hopelijk niet al te vrijblijvend via onze Ledenbrief kennis kunnen nemen. Zelf behoeven we aan die discussie in de Ledenbrief niet deel te nemen. Wel kunnen we als we dat willen er met onze Tsjechische vrienden over van gedachten wisselen.

Als ik van een van mijn vrienden hoor, dat zijn bedrijf alle oude leiders heeft vervangen en het klaar is voor de privatisering waardoor 50% van het personeel wordt ontslagen en aan 't eind van 't jaar 500.000 werklozen worden verwacht waarvan de helft in Slowakije, dan is dat voor mij in ieder geval aanleiding om verder te vragen.

Als het hoofd van de Russische KGB, Vladimir Krjoetsjkov het Westen al heeft verweten dat het zijn land economische hervormingen wil opleggen, zou je geneigd zijn te zeggen er kan uit het Oosten ook nog wel wat goeds komen.

Hopelijk zijn er leden in onze vereniging, die ons komen vertellen hoe men in Tsjechoslowakije tegen deze economische en politieke problematiek aankijkt en reageert.



Geachte leden,

Zoals u elk jaar gewend bent, zal ik ook in het seizoen 1991/1992 voor de Haagse Volksuniversiteit talencursussen Tsjechisch verzorgen. Uit ervaring is mij gebleken dat het de cursisten in verband met de herfstvakantie beter uitkomt als de lessen wat later in het seizoen beginnen. Daarom heb ik ervoor gekozen de cursussen Tsjechisch (voor beginners en voor gevorderden) pas op dinsdag 22 oktober a.s. te laten beginnen. Hiermee wordt voorkomen dat cursisten de eerste lessen zouden moeten missen, waarin de belangrijke eerste oriëntatie op uitspraak en grammatica plaatsvindt. Prettige vakantie!

Martina Smit.

Even nog de belangrijkste punten uit de uitgebreide informatie in Ledenbrief 69: De cursussen worden gegeven in het HCT-gebouw, Goudenregenstraat 36 te Den Haag. Beginners: 24 dinsdagavonden van 19.00 - 20.30 uur, aanvang 22 oktober. Prijs f 280,= inkl. f 10,= voor lesmateriaal. Tweede jaar: 24 dinsdagavonden van 20.30-22.00 uur, aanvang eveneens 22 oktober. Prijs f 280,=, inkl. f 10,= voor lesmateriaal. Inschrijving kan geschieden bij het HCT-Volksuniversiteit, Boylestraat 20, 2563 EK Den Haag; tel. (070) 3636353 of 3647040.

Er wordt een korting van 15% verleend voor 65+ ers.

Redactie.

---ooo---

VAN DE AFDELINGEN

Afdeling Zuid-Nederland

Het eerste bericht van een nog op te richten afdeling. Als aanzet tot oprichting heb ik contact gezocht met zowel de afdeling Antwerpen als Gent. Gezien het grote succes van enkele jaren geleden lijkt me een bezoek aan deze afdelingen een goed idee. De afdeling Gent kwam met een programma voor dit jaar: 20 juli, opening van een tentoonstelling over Tsjechische marionetten en het begin van de Gentse feesten.

Vanaf 8 september is er een tentoonstelling van zeven vrouwelijke grafici uit Tsjechoslowakije. De afdeling Gent zou in september een groep uit Nederland kunnen ontvangen. De afdeling Antwerpen heeft op dit moment nog niets van zich laten horen. (Zie bij "Van de zusterclubs" - Red.)

Allereerst zou ik willen peilen of hiervoor belangstelling bestaat en hoe we het dan met vervoer regelen. Andere ideeën voor een activiteit voor Zuid-Nederland (de omvang van deze afdeling kan ik nu nog niet vaststellen) zijn natuurlijk van harte welkom. Overigens wil ik er op wijzen dat ook leden van buiten deze regio uitgenodigd zijn.

Contactpersoon: Guido Schöpping, tel. 076-652016.

---ooo---

Een eenvoudig gesprek met uw Tsjechische vrienden voeren, een rede van president Havel verstaan, een boek lezen of in een Tsjechisch kookboek thuis raken?

Leer dan Tsjechisch !

Doeltreffende schriftelijke lessen met mondelinge begeleiding in Purmerend door ervaren leraar met eigen Nederlands lesmateriaal. Tel. 02990-38238 (Purmerend)

VAN EN OVER TSJECHOSLOWAKIJE



Tsjechoslowakije juni 1991

Na 13 maanden waren we weer eens - voor een 14-daagse vakantie - in Tsjechoslowakije.

Voor het eerst bezochten we Slowakije, met name het gebied van de Hoge en de Lage Tatra. Prachtige natuur, op veel plaatsen toegankelijk via goede wegen, kabelbanen en stoeltjesliften. Af en toe stoppen voor een passerende kudde schapen. Volop gelegenheid om te wandelen. Bezienswaardige stadjes en leuke dorpjes.

Ja, Slowakije is ons goed bevallen en we hopen er vlug nog eens heen te gaan. De logiesgelegenheid hebben we al uitgezocht en wie dat adres wil hebben mag zich melden.

Verder deden we enkele "parels" van Zuid-Bohemen aan, zoals Tabor, Český Krumlov en České Budějovice.

In die laatste plaats gingen we het stadhuis binnen om de secretaresse van de burgemeester er aan te herinneren dat Hilversum nog steeds zat te wachten op enig bericht naar aanleiding van voorstellen om te komen tot een stedenband.

Bij het bezoek aan het museum van de stad vertelde de rondleidster dat haar museum heel graag tot contacten met Nederlandse musea zou komen voor uitwisselingen e.d.

Ook van het museum is het adres beschikbaar.

České Budějovice



In het stadje Jihlava gingen we op zoek naar de Mana-supermarkt, de eerste van een hele reeks die de grootste kruidenier van Nederland in Tsjechoslowakije wil gaan exploiteren. Het zoeken was trouwens niet moeilijk, want in wijde omgeving wijzen bordjes in de huiskleuren blauw en geel en met het woord Mana erop de weg naar het winkelcentrum, waarvan Mana zowat de helft beslaat. Omdat het zondag was konden we niet vlug even controleren of er inderdaad 2000 verschillende artikelen te koop waren, zoals Ahold in de krant liet weten, maar een mooie winkel, zeker voor plaatselijke begrippen, is het wel en zeker geschikt om "te winkelen met een glimlach" wat de naam Mana zo ongeveer zou betekenen.

Na een bezoek aan vrienden in Havlíčkův Brod zakten we weer af naar Praag voor de laatste paar dagen. Ook hier het weerzien met bekenden en een ontmoeting met de mevrouw die al vele jaren aan de Praagse Talenschool Nederlands doceert en verdeeld over vier niveaus steeds zo'n 50 leerlingen heeft. Over die ontmoeting later misschien wel een apart stukje in de Ledenbrief.

In Praag slenterden we weer over de Karelsbrug, liepen tussen de gebouwen van het Hradčany, bezochten een paar musea en waren we toerist met de vele toeristen.

We merkten op dat de befaamde Sovjettank, die enige tijd geleden de vernedering moest ondergaan roze geschilderd te worden (waarover zelfs in regeringskringen de gemoederen hoog opliepen) nu helemaal is verdwenen, al dan niet voorgoed.

En dat er twee "leesbare" weekbladen nieuw zijn verschenen, een in het Duits met de naam Prager Wochenblatt en het andere Engelstalig onder de titel Prognosis Czechoslovakia's English Language Newspaper & Visitor's Guide.

Wat opviel was het grote aantal geldwisselaars op straat. De koers die ze bieden is wat boven de officiële, maar niet zo heel veel. En in een eventueel tekort aan wisselgelegenheid voorzien ze ook niet, want het aantal echte wisselkantoren is al de pan uit gerezen.

Kunnen de wisselactiviteiten op straat misschien niet tot de echte criminaliteit gerekend worden, met andere zaken is dat wel het geval. Iedereen had het over de onvoorstelbare toename van de misdaad en de waarschuwingen waren legio.

Het al genoemde Prager Wochenblatt van 10 juni meldt dat de raad van Praag-1 een overeenkomst heeft gesloten met het Amerikaanse detective-bureau Pinkerton. Deze organisatie gaat nu geuniformeerde stadswachten opleiden, die binnenkort in de door toeristen meest bezochte delen van de stad patrouille-diensten gaan verrichten. Uitgerust met wapenstokken en voorzien van bepaalde volmachten op het gebied van handhaving van de openbare orde. Volgens de krant wordt van de Pinkertonmannen meer verwacht dan van de gewone politie.

Van de criminaliteit hebben we overigens zelf niets gemerkt. Wat wel als een beetje storend opviel waren de vele lukraak "overal" aangeplakte reclames voor allerlei uitvoeringen en manifestaties. In mei 1990 zat alles onder de verkiezingsaffiches, 23 politieke partijen toen, dus heel wat te plakken en op te hangen. Nu honderden theater- en muziekgroepen, cursussen, lezingen, jazzclubs en discotheken die op deze manier de aandacht vragen. Enige - van hogerhand gestimuleerde - zelfbeheersing in deze zou het stedelijk schoon zeker ten goede komen, dachten we zo.



Leuker zijn de door twee, al dan niet versierde, paarden getrokken koetsjes waarmee tochtjes door de binnenstad gemaakt kunnen worden. Vorig jaar waren er al een paar, maar sindsdien is het aanbod flink verruimd.

Ook wat de straathandel betreft laat het particuliere initiatief weinig te wensen over. Of misschien toch wel iets, namelijk het vrij laten van althans enige plekjes waar je een foto kunt maken zonder dat de voorgrond bestaat uit tafels vol Boheems glas, boeken, speelgoed, Russische uniformstukken en onderscheidingen (keurig nagemaakt, dat wel), kleedjes, schilderijtjes, schaaltsjes en andere handnijverheid.

En zo blijft er altijd wel wat te wensen over. Eerst was het de dood in de pot en nu slaat de balans weer naar de andere kant door. Maar Praag blijft een mooie en heerlijke stad die we steeds graag in ieders aandacht aanbevelen.

Jan en Tonny van Gastel.

---000---

rapide tours

TOURINGCAR- EN REISBUREAU

Gespecialiseerd in reizen naar

- * Hongarije
- * Polen
- * Tsjechoslowakije

Stationsstraat 25
9482 TX TYNAARLO
Tel. 05921-43300

- * luxe touringcars
- * 8 tot 54 personen
- * beschikbaar voor binnen- en buitenland vervoer
- * rolstoelvervoer

Vertaalbureau

"It Ljocht"

Wij verzorgen beëdigde en onbeëdigde vertalingen van/naar het Tsjechisch, Slowaaks, Duits en Fries.

Meagere Weide 17
9003 MG WARTEN
Tel.: 05105-1913

'Ook in Nederlands belang'

Een berichtje in de krant: *BEVERWIJK - Hoogovens Technical Services (HTS) heeft met de Poolse overheid een contract gesloten om de uitstoot van zwaveldioxide door de electriciteitscentrale in Belchatow tegen te gaan. Voor 250 miljoen gulden levert Hoogovens vier rookgasontzwavelingsinstallaties. De Nederlandse electriciteitsbedrijven leggen zestig miljoen bij, omdat het ook in Nederlands belang is dat de milieuvervuiling in Oost-Europa wordt tegengegaan.* (Brabants Dagblad, 22 juni 1991).

In dit bericht had Poolse overheid even goed Tsjechische overheid kunnen zijn. We weten allemaal dat Tsjechoslowakije een prachtig land is, maar dat het met het milieu triest is gesteld. Een toerist zei tegen een journalist van het tijdschrift *Hervormd Nederland* laatst dat "het in Praag zo lekker naar bruinkool rook". Het is misschien interessant en prettig om dit luchtje een paar weken de reukzintuigen te laten passeren, maar een leven lang is minder.

Toen mijn vrouw en ik vorig jaar per auto van Olomouc, waar ik me had verbaasd over de zwarte aanslag op de huizen, terugreed naar mijn schoonfamilie in Uhersky Brod, zagen we in een vallei een merkwuurde oranje mist. De damp bleek afkomstig van een fabriekje, dat hartstochtelijk stond te walmen. Ongetwijfeld ongefilterd.

Met burgemeester Ing. Jiri Vesely van Uhersky Brod had ik in het voorjaar een interview naar aanleiding van het op handen zijnde Comenius-jubileum. Hij vertelde me iets over zijn zorgen. Een relaas dat voorafgegaan werd door een diepe zucht. "Dertig jaar lang", aldus Vesely, "is slechts gesproken over een waterzuiveringsinstallatie voor de Olava." Het riviertje dat langs Uhersky Brod stroomt is volgens hem volkomen dood. Eigenlijk nauwelijks reclame voor de plaatselijke brouwerij die naar het water is genoemd. Nu worden dan eindelijk de eerste stappen ondernomen om ook een waterzuiveringsinstallatie te bouwen.

Zo'n project had in het krantebericht op de plaats kunnen staan van de electriciteitscentrale in Belchatow. En nog veel meer projecten in Tsjechoslowakije zouden kunnen worden ingevuld. Want het is inderdaad zoals in dat ene zinnetje staat vermeld: Het is ook in het belang van Nederland dat milieuvuiling in Oost-Europa wordt tegengegaan. We hadden ons dat eigenlijk al veel eerder moeten realiseren.

Naar mijn mening zijn met relatief weinig middelen al goede resultaten te behalen op milieugebied. Want een steeds verfijndere zuivering zal naar verhouding steeds meer geld kosten. Op die plekken waar nog rechtstreeks op lucht, water en bodem wordt geloosd, zouden de eerste maatregelen vrij simpel kunnen zijn.

Misschien is er een taak weggelegd voor de leden van de vereniging om tijdens hun tocht door dat prachtige land eens om zich heen te kijken en een kleine inventarisatie te maken. De Nederlandse vrienden van Tsjechoslowakije zouden op die manier een aardige lijst kunnen samenstellen. Als zo'n lijst bij de juiste instanties op de juiste bureaus belandt, kunnen de gevolgen heel aardig zijn. Misschien staat er over een tijdje een bericht in de krant.

Bertjan Kers.

TSJECHOSLOWAKIJE

Aktieve vakanties met reisorganisatie TOPO-AKTIEF in Tsjechoslowakije.

Bel: 085-457351

Topo-Aktief is gevestigd in kaartenwinkel 'Stap Voor Stap' in Arnhem. Hier kunt u terecht voor alle reisgidsen en (gedetailleerde) kaarten.

Bel: 085-510334

WANDELEN
FIETSEN
KANOËN
PAARDRIJDEN
KLIMMEN
PARAGLIDING
ZWEEFVLIEGEN
ETC.

KULTUURAGENDA "AMADEUS" - Mozart in Praag

3/8	St. Georgskerk	17.30 u.	"Mozarts vroege kwartet" - Kocian-Kwartet
3/8	St. Galluskerk	19.30 u.	"Oude orgelmuziek" - Kerkconcert
7/8	St. Georgskerk	17.30 u.	"Muziek van de vroege renaissance" - Camerata RSX
10/8	St. Georgskerk	17.30 u.	"Twee polen der Renaissance, de wereldlijke en de geestelijke" - Camerata RSX
14/8	St. Georgskerk	17.30 u.	"Het Praag van Rudolf" - Camerata RSX
17/8	St. Jakobskerk	17.30 u.	Kerkconcert uit het werk van Mozart - solisten, koor en orkest
17/8	St. Georgskerk	17.30 u.	"Mozarts meesterkwartetten" - Prager Kwartet
21/8	St. Georgskerk	17.30 u.	"Mozarts meesterkwartetten" - Prager Kwartet
24/8	St. Georgskerk	17.30 u.	"Mozart, zijn voorgangers en tijdgenoten" - Adamus Trio
28/8	St. Georgskerk	17.30 u.	"Mozart in strijkorkest" - Kamerorkest Pragars
31/8	St. Georgskerk	17.30 u.	Janáček-kwartet speelt Mozart en Dvořák
31/8	St. Galluskerk	19.30 u.	"Mozart in strijkorkest" - Kamerorkest Pragars
4/9	St. Georgskerk	17.30 u.	"W.A. Mozart - Strijkkwartet aan Haydn" - Pražák Kwartet
7/9	St. Georgskerk	17.30 u.	Serenaden voor strijkorkest
7/9	St. Galluskerk	19.30 u.	"Hommage aan Mozart" - Kerkconcert
8/9	Lobkowiczpaleis	11.00 u.	"Mozart, voorgangers en tijdgenoten" - Adamus-Trio
11/9	St. Georgskerk	17.30 u.	"Mozarts en Dvořáks kwintetten met een gast
14/9	St. Jakobskerk	17.00 u.	A. Dvořák: "Stabat Mater" - Solisten, koor en orkest
15/9	Lobkowiczpaleis	11.00 u.	Viool- en piano-recital
18/9	St. Georgskerk	17.30 u.	"Mozart en Dvořák in Kwartetten" - Stamitz-Kwartet
21/9	St. Georgskerk	17.30 u.	"Mozart en Dvořák in Kwartetten" - Stamitz-Kwartet
21/9	St. Galluskerk	19.30 u.	"Mozarts Kerkmuziek" - Solisten, koor en orkest
22/9	Lobkowiczpaleis	11.00 u.	Pianomatinee
25/9	St. Georgskerk	17.30 u.	"Mozart en zijn tijdgenoten" - Kamerorkest Pragars
28/9	St. Georgskerk	17.30 u.	"Mozart in strijkorkest" - Kamerorkest Pragars
28/9	St. Galluskerk	19.45 u.	Reprise "Mozart in Strijkorkest"
29/9	Lobkowiczpaleis	11.00 u.	Zangersmatinee

---000---



VAN DE ZUSTERCLUBS

Dit jaar waren we helaas niet bij de jaarvergadering van onze Belgische zusterclub. Onze Belgische vrienden hebben een goede vergadering gehad en aan hun tweemaandelijks tijdschrift "Svejk" ontleen we de volgende gegevens:

Het dagelijks bestuur is als volgt samengesteld:

Nationaal voorzitter:	Jean Wolf (Brussel)
Ondervoorzitters:	Juliette de Maesschalck (Gent)
	Raymond Briard (Brussel)
	(ondervoorzitter Wallonië vacant)
Nationaal Secretaris:	Willy Smeuninx (Antwerpen)
Penningmeester:	Henri Piquet (Brussel)



De maatschappelijke zetel van de vereniging wordt overgeheveld naar: Hotatstraat 18, 1050 Brussel (t.a.v. Henri Piquet).

Het nationaal secretariaat komt bij Willy Smeuninx: Prins Leopoldstraat 36, 2140 Antwerpen, tel. 03/236.8460.

Toerisme

Wie deze zomer naar Tsjechoslowakije reist en wil deelnemen aan een of andere plaatselijke activiteit, zal nuttig gebruik kunnen maken van de kalender, overgenomen uit het blad "Svejk".

- Juli/aug. Beeldhouwkunst in parken van Piešťany; flora voor kinderen te Olomouc en kulturele zomer te Rakovník.
2 - 4/8 Folklorefestival te Terchova
9 - 18/8 Mode te Trenčín
10 en 11/8 Folklorefestival van Chodsko te Domažlice; Motorcross te Lopašov bij Senice.
15/8 Feestmarkt te Staré Hory
16 en 18/8 Folklorefestival te Zuberec bij Roháče
17 tot 26/8 Landbouwbeurs Agrokomplex te Nitra
23-25/8 Wereldkampioenschap motorfietsen te Brno
23/8-4/9 Landbouwbeurs Zeme Zivitelka te České Budějovice
24-25/8 Folklorefeest te Cerveník
30/8-1/9 Landbouwbeurs Haná 91 te Olomouc; Trnkobraní slovovice te Vízovice.
Aug.: Kulturele zomer te Havlíčkův Brod; internationale fietswedstrijd Východočeský Kraj; herdenking schrijver Jirásek te Hronov; folklorefestival kasteel Rýzenburk (C. Skalice); de Prijs van Slowakije te Piešťany; broederschapsfeesten Tsjechen en Slowaken op de berg Roh Lubina.
Sept.: Wijnfeesten te Mělník; folklorefestival te Lipnice nad Sázava; feestmarkt te Trnava; wijnfeesten te Hlohovec; internationaal Blaasinstrumentenfestival te Trenčín.

Op 7 september vindt een Tsjechische happening plaats met muziek, zang en dans uit Moravië in Zaal Bart, Sint Bartholomeusstraat te Merksem. Optreden van de folkloregroep VČELERAN en stands met Tsjechische specialiteiten. De toegangsprijs bedraagt 200 B.fr. (Leden) voor de hele dag. Inlichtingen bij: J. Oerlemans, tel.: 03/236.0514 (België).

Op 21 september een demonstratie Tsjechisch kantklossen in CC Bouckenborgh, Bredabaan 561b, 2170 Merksem. Eveneens op 22 september in 't Ordinaaltje, Zwarte Leeuwstraat 20, 2820 Bonheiden en op 24 september in de Vrije Leergangen Limburg, Halmstraat 6 te Genk (Hoevenzavel).

Bij "Onze Boekenplank" nemen we nog wat berichten over uit het interessante blad "Svejk".

---000---

Genootschap voor Tsjechische Muziek

aangesloten bij de Vereniging Vrienden Nederland-Tsjechoslowakije.

Brief van Louis Andriessen aan het Slowaaks Muziek Fonds

Ik was zeer verheugd in Slowakije te zijn. Ik wist niet veel over het muziekleven in Slowakije, maar ik kreeg gedurende mijn verblijf een zeer sterke indruk. Allereerst de mooie en inspirerende omgeving van het Componistenhuis in Dolná Krupa. Toen ontdekte ik dat het niveau van de compositietheorie- en musicologiestudenten zeer hoog is. Meer dan in Nederland zijn de mensen vol van enthousiasme en interesse en van een hoog intellectueel niveau.

Later heb ik in Bratislava gewerkt met professionele musici, die mijn werken op een hoog niveau uitvoerden. Ook de locatie, een kleine kerk, was een fraaie omgeving.

Een van de jonge componisten, DANIEL MATEJ, reeds afgestudeerd, zal bij mij verder studeren vanaf volgende maand gedurende het seizoen '90-'91. De bewe-

ging naar democratie zal enige moeilijkheden geven voor het financieren van de kunsten, maar ik ben er zeker van dat de Slowaken de noodzaak van ondersteuning der kunsten in 't algemeen, en de avantgarde in het bijzonder, zullen erkennen, op een structureel niveau.

Ik hoop dat dit u zal helpen. Ik zou zeer gelukkig zijn u weer te zien. Houd me op de hoogte, mijn beste wensen en hartelijke groeten.

Uw Louis Andriessen



Louis Andriessen and the Ensemble Veni

(ontleend aan "Slovak Music"
2/1991, vertaling H.W.)

Commentaar:

Het Koninklijk Conservatorium in Den Haag, waar Andriessen les geeft, en Matej dus nu studeert, maakt hier wel iets goed:

Het was in 1981, dat weet ik nog goed, dat de Janáček Academie in Brno contact probeerde te leggen met Den Haag, teneinde tot een uitwisseling van studenten en leraren te komen. Toen op een schrijven uit Brno geen antwoord kwam, probeerde men via mijn vriend en vroeger lid van GTM, Cees van de Putte, en mij (we hadden samen een cursus in Brno bijgewoond) te informeren of de post wel was aangekomen. Dat was wel degelijk het geval, maar de toenmalige directeur had het laten liggen, omdat hij "niet wist hoe hij moest reageren"; hij maakte vele moeilijkheden, het moest in het onderwijsschema passen, de enige componist die hem interesseerde was Janáček (dat een lerares aan zijn instituut, ons lid Toos Onderdenwijngaard, muziek van de Slowaken Suchon en Parik op haar repertoire heeft, negeerde hij blijkbaar), enz. enz. Nu kwam dat uitwisselingsverzoek ook op een ongelegen moment: 1981, het jaar van BESTEK 81 (U weet wel, "geen lepel en vork, alléén een mes", zei Wim Kan), hetgeen voor deze directeur aanleiding was om maar vast op de stoel van de minster te gaan zitten, met de mededeling dat "het financieel wel niet zou gaan". Nu is het zo met de Culturele Uitwisselingsverdragen, dat eerst de instituten in beide landen het eens moeten worden over de uitwisseling, en daarna hun plannen moeten voorleggen aan de ministeries, die dan over de mate van subsidiëring moeten beslisen; dat had men toch moeten weten, want ik wist het ook.

Dat ging dus niet door, maar laten we hopen dat de toekomst betere relaties tot stand brengt. Tenslotte is 1991 niet 1981, maar als ik in de kranten lees hoeveel er nog bezuinigd moet worden (kan iemand me zeggen hoelang deze neerwaartse spiraal nog doorgaat, en waarom men er na 10 jaar nòg niet uit is, hoewel men in 1981 suggereerde dat slechts "even" de broekriem moest worden aangehaald?), ben ik niet zo gerust. Overigens voorspelde een Slowaakse componiste mij, tijdens mijn bezoek aan Bratislava, dat er ook in haar land een slechte periode voor de boeg stond wat cultuur betreft. Zelfs voor het drukken van muziek is nauwelijks geld (Als dat er voeger wèl was, wie steekt het dan nu in zijn zak?). Ze was overigens blij dat ze nu zonder problemen het congres van vrouwelijke componisten in Utrecht had kunnen bezoeken (vroeger moest je voor zoiets lang te voren officieel zijn uitgenodigd, anders kon je het vergeten).

Laat het slot van Andriessens's brief niet aan dovemansoren gericht zijn!

Nog iets over de gehoorde nieuwe muziek. Ik kan er weinig definitiefs over zeggen. Prof. Burghauser uit Praag zei mij eens: "bij een modern stuk vraag ik mij af of ik het nòg eens zou willen horen, zo niet, dan is dat geen goed teken". Ik moet eerlijk zeggen,

bij het nieuwe werk "Good Night, My sweet dreams" van Matej viel ik bijna in slaap, ware ik niet af en toe opgeschrikt door enkele trommelslagen. Beslist minder interessant dan zijn "Musica Aeterna" dat op de plaat is opgenomen, waarover ik al eens schreef. "Zavesené žily" van M. Burlas (het betekent zoiets als "Opgehangen draden") was veel boeiender.

De andere werken, door "VENI" gespeeld waren uit het eind der zestiger jaren en waren mij door plaatopnamen al bekend. Verder boeide het derde strijkkwartet van de iets oudere componist Juraj BENEŠ, gespeeld door het Moyzes-kwartet.

Dit voor zover de Slowaakse bijdragen. De werken van Poolse, Amerikaanse en Italiaanse bespreek ik hier niet, omdat het buiten het bestek van deze ledenbrief valt.

Hans Wallin.

—ooo—

MUZIKALE NOTEN



Op pag. 7 van Ledenbrief 69 publiceerden we een krante-artikel uit De Gooi- en Eemlander: "Tsjechisch orkest komt naar Hilversum". Dit jeugdorkest zal o.a. ook in Laren optreden. In Laren maakt men er een Tsjechische dag van waarbij de V.V.N.T. ook present zal zijn.

In "De Boerenhofstede" in Laren zal op **10 augustus** a.s. een Tsjechische sfeer heersen want daar zullen de V.V.N.T. en de musici (en vele anderen, verwachten we) aanwezig zijn.

Nadere bijzonderheden ontbreken op dit moment nog maar voor inlichtingen kunt u bellen met: 02153-83127 en/of 02153-13447.

Uit de agenda's van de fanclub Moravanka en de blaaskapel Amatinka haalden we de volgende gegevens:

- Zaterdag 3 aug.: Vlcnovjanka in Meers-Elsloo
Zondag 4 aug.: Ossefeesten in Maasbree. Hier speelt waarschijnlijk Vlcnovjanka en/of Bozejaci
Zondag 4 aug.: Textilanka uit Trenčín in Maasbree
Zondag 15 sept.: Middagconcert Drie Donken Blaaskapel in 't Witte Pertje in Tilburg. Inl. 04194-1452
Zaterdag 21/9: Žadovjaci in Kampen met een dansgroep. In dit weekend vinden ook de open Overijsselse kampioenschappen voor blaaskapellen plaats. (Zie advertentie op pag. 22)
28 en 29 sept.: Keramicka in Scheulder (bij Maastricht).

---ooo---

WAT HET OOG STREELT

 Van 28 juni t/m 1 augustus exposeert Wim Lamboo fotoportretten van Tsjecho-slowaakse kunstenaars in Fotogalerie 'De Kleine Klup', Nieuwe Rijn 1 te **Leiden**.
Geopend: ma. t/m za. 10.00 - 22.00 uur; zo. 12.00 - 22.00 uur.

 Sytsema Galleries, voorheen gevestigd in Den Haag exposeert voortaan in de **Baarnse Wintertuin**. Na verbouwingswerkzaamheden opende Sytsema op 12 juli j.l. met de tentoonstelling GRAN PAVESE.

Gran Pavese is een traditie uit de middeleeuwen waarbij schepen werden versierd met talloze schilden en vlaggen. De schilden en vlaggen dienden tijdens toernooien - te land of ter zee - naast bescherming ook ter herkenning en onderscheiding van de ridders en veldheren.

Ook in deze tijd heeft de vlag als 'teken' zijn functie behouden. Bijvoorbeeld de traditie dat, wanneer bouwkundig het hoogste punt van een gebouw bereikt wordt, de vlag wordt gehesen als 'bekroning' op het bouwproces.

Met deze bijzondere expositie sluit Sytsema Galleries een periode van bouwkundige activiteiten af waarin de restauratie en renovatie van de 'Baarnse Wintertuin' werden voltooid. Deze voormalige hortus botanicus, gebouwd in een voor Nederland unieke, koloniale stijl is het nieuwe onderkomen van Systema Galleries.



vrijdag 20 september zaterdag 21 september 1991

7 JAAR MUZIKANTENSTAD KAMPEN

Op initiatief van d'Isellander Muzikanten is het 7e Egerländer - Oostenrijkse - Tsjechische - Open Overijsselse kampioenschappen/ Blaaskapellen Festival georganiseerd.

Vrijdag 20 september

20.00-22.30 uur: feesttent Hagenpoort.
Entertainmentfestival voor Brassbands
Overijssel en omstreken.

Deelnemende brassbands:

1. „Flevo Brass“, Emmeloord
2. Brassband Excelsior, Zalk
3. Brassband De Bazuin, Borne
4. Brassband David, Zwolle

Jury Entertainmentfestival voor Brassbands:

**K. v.d. Woude, Dokkum/
D. Annema, Heerenveen**

22.45-24.00 uur: Optreden Habsburg
Muzikanten o.l.v. Ewald Benz

Zaterdag 21 september

1. Eschländer Kapel	Nijverdal	Topklasse + Festival
2. Original Losser Muzikanten	Losser	Topklasse + Festival
3. Hierder Burgkapel	Maastricht	Topklasse + Festival
4. Die Fehner Blaaskapelle	Hoogeveen	Topklasse + Festival
5. Erlka Kapel	Hoom	Topklasse + Festival
6. De Excelländer Kapel	Elbergen	Topklasse + Festival
7. Wjenneländer Muzikanten	Vriezenveen	Topklasse + Festival
8. Habsburg Musikanten	Zwitserland	Topklasse + Festival
9. De Hannekemaalers	Muntendam	Bergklasse + Festival
10. Egerländer Kapel	Ede	Bergklasse + Festival
11. Tiroler kapel De Lindelanders	IJhorst	Bergklasse + Festival
12. De „Nimfano's“	Linschoten	Bergklasse + Festival
13. d'Isellander Muzikanten	Kampen	Bergklasse + Festival
14. Tutenburgher Muzikanten	Vollenhove	Festival
15. Merwethaler Muzikanten	Gorinchem	Festival
16. Britse Bloaskapel	Maasbree	Festival
17. Esdal Bloazers	Veeningen	Festival
18. Snippelangers	Bakhuizen	Festival

Jury Open Overijsselse Kampioenschappen voor blaaskapellen

H. Schipper, H. Kleinmeyer en E. v.d. Weerd.

10.00-17.00 uur

Egerländer, Tsjechische, Oostenrijkse blaasmuziekfestival is een totaal buitengebeuren in de monumentale binnenstad van Kampen.

17.00-18.00 uur

Prijsuitreiking in de feesttent met een gezamenlijk optreden van de prijswinnaars Open Overijsselse Kampioenschappen.

20.00-24.00 uur

Tsjechische Muziekavond Zadovjaci,
entree f 10,- (Feesttent Hagenpoort, Buitenkade/
hoek Oudestraat).

Voor het eerst in Kampen:
**Habsburg Musikanten uit Dietlikon,
Zwitserland.**

Organisatie:



d'Isellander Muzikanten Kampen

Inlichtingen: J. Leidekker, tel. 05202-14475 / VVV-Kampen, tel. 05202-13500.

Middels de Gran Pavese tentoonstelling wordt symbolisch de vlag gehesen voor de verhuizing van de galerie en de nieuwe functie van dit historische gebouw.

De 50 Gran Pavese vlaggen, elk met een afmeting van 2x3 meter, zijn reeds op verschillende plaatsen in de wereld getoond. Sytsema Galleries heeft echter de primeur in het tonen van de originele ontwerpen te zamen met deze vlaggen.

De tentoonstelling is tot en met 25 augustus a.s. in De Baarnse Wintertuin, Heemskerklaan 25, te Baarn. Tel. 02154-24017. Geopend: Woe.-Vr. 10.00-17.00 u. Za. en Zo. 12.00 - 17.00 u.

---000---

ONZE BOEKENPLANK

Uit de tijdschriften

In "**Reizen**", Juli 1991, tijdschrift van de ANWB staat een interessant artikel over het Boheems Paradijs (Česky Ráj), alsmede veel documentatie over Tsjechoslowakije. Het tijdschrift is veelal te koop in boekhandel en kiosk.

In "**For You**" van Juni o.a. een artikel over de tentoonstelling die eens in de 100 jaar gehouden wordt. Over deze tentoonstelling schreven we reeds in ledenbrief van April van dit jaar. Deze tentoonstelling duurt nog t/m 28 oktober.

In "**Life**" van juni: Hierin o.a. een artikel over het "huwelijk" van Volkswagen en Škoda; historische monumenten, Art Nouveau in Praag en een artikel over fotografie. Verder een persconferentie gegeven door Mevr. Shirley Temple-Black, de Amerikaanse ambassadrice in Tsjechoslowakije.

In HN (Hervormd Nederland) nr. 22, een artikel van Wim Hazeu "Het ruikt hier zo lekker Oosteuropes" en een gesprek tussen president Havel en de Duitse



(advertentie)

BB

Recreatie Tsjechoslowakije
Kamers/Appartementen/Zomerwoningen/Skivacanties

Tsjechoslowakije:
Nad Pramenem 133
165.00 Praag 6
Tel. 3117835

NEDERLAND:
Winterkoninkje 57
1628 CJ HOORN
Tel. 02290-39762

Welke accommodatie past bij uw vakantie?

- * 2 persoons sl.kamers bij particulieren in Praag; met bad/douche, incl. ontbijt slechts f 28,00 per persoon per nacht.
- * Appartement voor 2 pers.; Zitkamer, sl.kamer, keuken, badk., toilet, koelk., TV; incl. gas/water/electra. Prijs: f 550,00 per week. Praag.
- * Logies met ontbijt voor groepjes van 6 tot 12 personen. 2-pers. kamers, badk., toilet, koelk., kookgelegenheid. Geen bijkomende kosten, slechts f 30,00 per persoon p.n. Praag.
- * Geheel vrije boven/beneden verdieping bij particulieren in Praag. 4 tot 6 pers. Minimaal 3 dagen! 2-pers. sl.kamers, zit-sl.kamer, badk., keuken, koelk. Prijs inclusief ontbijt slechts f 32,00 p.p.p.nacht.
- * Zomerhuizen en wintersport in BOHEMEN / ERTS- EN REUZENBERGTE volledig ingericht met bad en kookgelegenheid van 2 tot 8 personen, incl. gas, water, electra, reeds vanaf f 400,00 per week (geen bijkomende kosten)
- * JONGERENHOME in prachtig natuurgebied. Inrichting tot 20 personen. Prijs op aanvraag.

B-B staat voor u klaar, mogen wij ook U helpen? **Bel eens !**

journalist Wolf Scheller. Een uitspraak van Havel daarbij: "De waarheid is nog steeds het gezondst." Tot zover de tijdschriften.

Echter. Op de omslag van het onthullende boek over de 2e wereldoorlog "Het onzichtbare front" staat een uitspraak van Churchill (1943): "In oorlogstijd is de waarheid zo kostbaar, dat men haar gedurig met een lijfwacht van leugens moet omringen".

"Het onzichtbare front" is geschreven door Cave Brown en uitgegeven door Halkema & Warendorf te Bussum (1979); ISBN 90269 4546 9.

In dit boek is een hoofdstuk gewijd aan Tsjechoslowakije, namelijk "De aanslag op Heydrich".

In de ledenbrief "Svejk" van onze zusterclub lezen we onder meer: "Wat echter het meest opvalt zijn de vele boeken-, kranten- en tijdschriftenstandjes. (In Tsj.) Er is gewoon een explosie van publikaties. Ik heb me laten wijsmaken dat er op dit ogenblik zo'n 600 verschillende kranten en tijdschriften op de markt zijn".

L.J. v.d. Burg.

ALLERHANDE

De heer Zidek, burgemeester van het Slowaakse stadje Rajec, verzoekt hem te helpen bij het aanknopen van contacten met Nederlandse importeurs van:

- * textiel en confectiekleding
- * leer- en bontwerk
- * houten meubels en allerlei voorwerpen uit hout
- * kunstzinnig houtsnijwerk
- * metaalproducten, machineonderdelen, machinerie, etc.

Door het gedeeltelijk wegvallen van de afzetmarkt in Oost-Europa zoeken ze voor de industrie van hun stad en omgeving nieuwe afzetmogelijkheden in het Westen. Het gekwalificeerde personeel van de tot nu toe goed lopende bedrijven is in staat, voor wat de productie betreft, zich aan te passen aan de nieuwe vraag van de Nederlandse afzetmarkt. De heer Zidek is er van overtuigd dat de Nederlandse importeurs gunstige leveringscontracten met de Slowaakse bedrijven kunnen sluiten.

De heer Zidek komt in de tweede helft van augustus voor een zakenreis naar Nederland en zou bij deze gelegenheid graag persoonlijk over deze aanbieding met de Nederlandse belangstellenden willen spreken. Indien u geïnteresseerd bent in een gesprek met hem, kunt u in het Engels of Duits contact met hem opnemen:

RNDr. Ladislav Zidek
primátor mesta
Mestský úrad
015 01 RAJEC (okres Zilina)
Tsjechoslowakije
(tel. 09 - 42 823 2030
- 42 823 2360)



IMPORTEUR VAN WERELDMERKEN
WIJN & GEDISTILLEERD

UIT

TSJECHOSLOWAKIJE
DENEMARKEN
HONGARIJE
FRANKRIJK
DUITSLAND
ITALIE

H.A.J. SCHOUTEN & ZOON B.V.

TASMANSTRAAT 131-135
2518 VM DEN HAAG

TELEFOON 070-3454202
TELEFAX 070-3614201

WIJ VERZORGEN RELATIEGESCHENKEN OVER DE GEHELE
WERELD!